

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA YOSH PEDAGOGLAR DUCH KELADIGAN ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI

To'ychiboyeva Gulchexra Mirzajonovna

Fargona viloyati Quva tumani 60-son

DMTT direktor o'rinbosari

Annatatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yosh pedagoglar duch keladigan asosiy muammolar, ularning kelib chiqish sabablari hamda mazkur muammolarni bartaraf etishning samarali yo'llari yoritilgan. Shuningdek, yosh mutaxassislarni kasbiy moslashtirishda mentorlik, metodik va psixologik yordamning ahamiyati asoslab berilgan.

Аннотация: В данной статье рассматриваются основные проблемы, с которыми сталкиваются молодые педагоги в дошкольных образовательных организациях, их причины и эффективные способы решения этих проблем. Также обосновывается важность наставничества, методической и психологической поддержки в профессиональной адаптации молодых специалистов.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, yosh pedagoglar, ta'lim sifati, qiyinchilik, yechim, tajriba, Motivatsiya.

Ключевые слова: дошкольное образование, молодые педагоги, качество образования, задача, решение, опыт, Мотивация.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining muhim bo'g'inlaridan biri sifatida tobora rivojlanib bormoqda. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida (MTT) ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan pedagoglarning kasbiy mahorati, tarbiyaviy yondashuvi, innovatsion fikrlashi hamda bolalar bilan ishlash kompetensiyasiga bog'liqdir. Ayniqsa, yosh pedagoglarning ushbu tizimga kirib kelishi ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy metodlarni tatbiq etish va yangi g'oyalarni amaliyotga joriy qilish uchun muhim omil hisoblanadi. Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, ish faoliyatini endigina boshlayotgan yosh pedagoglar MTT sharoitida turli xil qiyinchilik va muammolarga duch keladilar. Bu muammolar ularning kasbiy moslashuvi, ishga bo'lgan motivatsiyasi va natijada ta'lim-tarbiya jarayonining sifati va samaradorligiga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois, yosh pedagoglarning duch keladigan asosiy muammolarini tahlil qilish hamda ularni bartaraf etishning samarali yo'llarini ishlab chiqish dolzarb masalalardan biridir.

Pedagogning ko'p qirrali faoliyati va uning qobiliyati, ijodkor va fidoiy bo'lishi hamda shogirdlarni barkamol insonlar qilib tarbiyalash masalasi davlat siyosati

darajasidagi dolzarb masalalardan biridir. Pedagogik mahoratga ega bo'lgan pedagog tarbiyadagi qiyinchiliklarni yengishga qodir bo'lgan nufuzli rahbar, o'sib kelayotgan yosh avlodning ma'naviy dunyosini tushuna oladigan, ularning tuyg'ularini his qila oladigan, ichki dunyosi nozik bo'lgan bola shaxsiga mohirlik bilan avaylab yondashadigan, donolik va ijodiy dadillik, ilmiy tahlil, xayol va fantaziya, chuqur ilmiy tafakkurga ega bo'lgan shaxslardir. MTT rahbarlari va pedagog kadrlari oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri – erkin fuqaro ma'naviyatini, ozod shaxsni shakllantirish masalasidir. Boshqacha aytganda, o'z xaq-huquqlarini taniydigan, o'z kuchi va imkoniyatlarini anglagan, atrofda sodir bo'layotgan voqea va hodisalarga mustaqil munosabat bilan yondashgan, ayni zamonda shaxsiy manfaatlarini mamlakat va xalq manfaatlari bilan uyg'un xolda quradigan erkin, har jihatdan barkamol insonlarni tarbiyalash lozim. Shu jihatdan olganda, barkamol insonni tarbiyalash avvalo, pedagoglardan ulkan mahorat va mas'uliyatni talab qiladi. Ustozlik mahorati va tarbiyachilik san'atining tayyor andozasi yoki qolipi mavjud emas. Ushbu san'atni egallash uchun insondan katta kuch, ijodkorlik va ko'p yillik tajriba talab etiladi.

MTT pedagog xodimlaridan keng bilimdonlik, puxta amaliy tayyorgarlik, yuksak pedagogik mahorat, kompetentlik va ijodkorlik talab etiladi. Maktabgacha ta'lim jarayonida insonparvarlik omilini ta'minlaydigan ustozlarning shaxsiy sifatlariga quyidagilar kiradi: talabchanlik, haqqoniylik, halollik, mehribonlik, xushmomalalik. Ushbu sifatlar pedagogning ta'lim-tarbiya oluvchilar uchun ahamiyatini belgilashi kerak.

Zero, shaxsiy sifatlar o'qitish va tarbiyalash mahoratiga ta'sir ko'rsatadi.

Ta'lim sifatini oshirishda, ta'lim jarayonini to'liq axborotlashtirish kuzda tutilmoqda.

➤ Hozirgi paytda maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yuritayotgan pedagoglar malakasini oshirishga quyidagicha yondashish tendentsiyalari kuzatilmoqda: sifatli o'quv jarayonini tashkil qilishda pedagog kompetentsiyasini rivojlantirish;

➤ ta'lim sifatini ta'minlashda zamonaviy yondashuvlarining asosiy negizi

➤ turli xil boshqaruv, innovatsiya va axborot texnologiyalarini ta'limga joriy etishda pedagogning layoqatini oshirish;

➤ ta'lim-tarbiya sifatining mahsulasi – natijani qo'lga kiritish va boshqalar.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yosh pedagoglar duch keladigan asosiy qiyinchiliklar va ularni yengish yo'llari quyidagicha bo'lishi mumkin:

1. Tajriba yetishmasligi

Qiyinchilik: Yosh pedagoglar ko'pincha amaliy tajribaning yetishmasligi tufayli turli vaziyatlarni boshqarishda qiynalishadi. Bolalar bilan muloqot qilish, ularning

ehtiyojlarini to'g'ri aniqlash yoki guruhni boshqarishda o'zini ishonchsiz his qilish hollari uchraydi.

Yechim:

- Tajribali ustozlar bilan mentorlik dasturlarini tashkil qilish.
- Pedagoglarni o'quv-amaliy seminar va treninglarga jalb qilish.
- Shaxsiy rivojlanishga qaratilgan resurslar (kitoblar, kurslar, vebinarlar)ni taklif etish.

2. Bolalarning turli ehtiyojlarini qondirish

Qiyinchilik: Bolalarning individual ehtiyojlarini qondirish yosh pedagoglar uchun murakkab vazifa bo'lishi mumkin. Har bir bola har xil tarbiya va rivojlanish darajasiga ega bo'ladi.

Yechim:

- Differensial yondashuvni o'rganish va qo'llash.
- Psixologlar bilan maslahatlashib ishlash.
- Har bir bola uchun alohida rivojlanish rejasi tuzish.

3. Ota-onalar bilan muloqot qilishdagi muammolar

Qiyinchilik: Ota-onalar bilan samarali muloqot qilish ko'nikmasining yetishmasligi pedagogning ishi samaradorligiga ta'sir qilishi mumkin. Ba'zi hollarda ota-onalarning haddan tashqari talabchanligi yoki qiziqmasligi ham qiyinchilik tug'diradi.

Yechim:

- Ota-onalar uchun davriy uchrashuvlar va seminarlar tashkil qilish.
- Ochiq muloqot madaniyatini shakllantirish.
- Muloqot uchun zamonaviy vositalardan (messengerlar, e-pochta) foydalanish.

4. Mehnat yuklamasining yuqoriligi

Qiyinchilik: Darslarni rejalashtirish, hisobotlar tayyorlash va boshqa ma'muriy vazifalar pedagoglar uchun ortiqcha yuk bo'lishi mumkin.

Yechim:

- Darslarni rejalashtirishni soddalashtiruvchi shablon va platformalarni joriy qilish.
- Pedagoglarning yuklamasini qayta ko'rib chiqish.
- Jamoaviy ishlashni yo'lga qo'yish.

5. Motivatsiyaning pasayishi

Qiyinchilik: Tajriba orttirish jarayonidagi qiyinchiliklar pedagogning motivatsiyasini pasaytirishi mumkin. Bu esa uning faoliyatiga salbiy ta'sir qiladi.

Yechim:

- Yosh pedagoglar uchun rag'batlantiruvchi dasturlarni joriy etish.
- Ularning yutuqlarini muntazam ravishda e'tirof etish va nishonlash.
- Psixologik qo'llab-quvvatlash xizmatlarini yo'lga qo'yish.

6. Bolalarning noxush xatti-harakatlari bilan ishlash

Qiyinchilik: Tartibni saqlash yoki bolalarning nizoli xatti-harakatlarini boshqarish yosh pedagoglar uchun stress manbai bo'lishi mumkin.

Yechim:

- Pedagoglarni bolalar xatti-harakatlarini boshqarish usullari bo'yicha o'qitish.
- Stressni kamaytirish usullari (masalan, mindfulness texnikasi)ni o'rgatish.
- Bolalarning xulq-atvori bilan ishlash uchun tizimli yondashuvni ishlab chiqish.
- **Mentorlik va qo'llab-quvvatlash:** Tajribali pedagoglar yordamida yosh kadrlarni o'qitish va yo'naltirish.
- **Kasbiy rivojlanish imkoniyatlari:** Seminar, trening va amaliy mashg'ulotlar orqali bilim va ko'nikmalarni oshirish.
- **Jamoaviy yondashuv:** Ota-onalar, psixologlar va boshqa mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlash.
- **Rag'batlantirish va motivatsiya:** Yosh pedagoglarning mehnatini qadrlash va ularni rag'batlantirish tizimini yo'lga qo'yish.
- **Stressni boshqarish:** Pedagoglarga psixologik yordam ko'rsatish va stressni kamaytiruvchi texnikalarni o'rgatish.

Hujjat yuritishni soddalashtirish va rejalashtirishni o'rgatish-Yosh pedagoglarga hujjatlar bilan ishlash bo'yicha metodik ko'rsatmalar berish, namunaviy reja va ishlanmalar bilan ta'minlash, elektron shakldagi qulay tizimlardan foydalanish ularning ishini yengillashtiradi.

Jamoadagi sog'lom ijtimoiy muhit yaratish-Yosh pedagogning ishga bo'lgan munosabati ko'p jihatdan jamoa muhitiga bog'liq. Jamoada o'zaro hurmat, hamkorlik, tajriba almashish va qo'llab-quvvatlash bo'lsa, yosh mutaxassis o'zini erkin his qiladi va tezroq moslashadi.

Xulosa qilib aytqanda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida yosh pedagoglar duch keladigan muammolar ko'p qirrali bo'lib, ular kasbiy moslashuv, muloqot, hujjat yuritish, bolalar psixologiyasini tushunish hamda stressni boshqarish bilan bog'liqdir. Ushbu muammolarni bartaraf etishda mentorlik tizimi, metodik yordam, malaka oshirish, psixologik qo'llab-quvvatlash va ota-onalar bilan samarali hamkorlik muhim o'rin tutadi.

Shu bois, yosh pedagoglarning kasbiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash va ularning imkoniyatlarini kengaytirish orqali MTTlarda ta'lim-tarbiya sifati va samaradorligini oshirish mumkin bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Qarori, 2019., 13 may, PQ 4312 son.
2. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob halqimiz bilan birga qo‘ramiz. –Toshkent:O‘zbekiston, 2017.-488 bet.
3. Abu Nasr Farobiy. Fozil odamlar shahri. –Toshkent: O‘qituvchi, 1998.-43-bet.

